

תפ"ח (ירושלים) 12970-11-15 - מדינת ישראל נ' בהאא עויסאת

תפ"ח (ירושלים) 12970-11-15 - מדינת ישראל נ' בהאא עויסאת מחוזי ירושלים

תפ"ח (ירושלים) 12970-11-15

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

נגד

בהאא עויסאת (עציר)

על-ידי ב"כ עו"ד עפיף אברהם

בית המשפט המחוזי בירושלים

[23.10.2017]

לפני כב' השופטים: י' נועם - סגן נשיא, ר' פרידמן-פלדמן ומ' בר-עם

גזר-דין

סגן הנשיא, י' נועם:

1. הנאשם, שהגו בן 23 ומתגורר בשכונת ג'אבל מוכבר בירושלים, הורשע בהכרעת-דין מיום 30.3.17, לאחר שמיעת ראיות, בעבירת ניסיון לרצח - לפי סעיף 305(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ובעבירת החזקת סכין - לפי סעיף 186(א) לחוק האמור. בבסיס הרשעתו עומד ניסיון לביצוע פיגוע טרור - של דקירתם למוות של יהודים או של אנשי כוחות הביטחון - שבמהלכו ניסה לדקור שוטרים שהתקרבו אליו בשכונת "נוף ציון", הסמוכה לשכונת ג'בל מוכבר שבה כאמור הוא מתגורר. העבירות בוצעו ביום 23.10.15, בסמוך לפרוץ גל פיגועי הטרור הרצחניים והאלימים נגד אזרחים יהודים ונגד כוחות הביטחון, שהחל בסוף חודש ספטמבר 2015. ההליכים בתיק זה נמשכו פרק זמן העולה על המקובל, זאת נוכח החלטת הנאשם להחליף את הייצוג, ובקשות שהוגשו לדחות את הדיון, הן מתכלית זו והן מסיבות אחרות.
2. כפי שנקבע בהכרעת-הדין, עובדות האירוע, לרבות כוונתו של הנאשם לבצע פיגוע דקירה, שבמהלכו יהרוג יהודי או שוטר, הוכחו בהודאותיו המפורטות של הנאשם במשטרה. העובדות, בכל הנוגע למעשיו של הנאשם בזירה, אף הוכחו בעדויות השוטרים אשר הוזעקו למקום ועצרו אותו - עדויות שתאמו האחת לשנייה, ולמעשה לא היו שנויות במחלוקת בסופו של יום.

3. להלן תמצית האירועים, כפי שהובאה בהכרעת-הדין המרשיעה. במהלך חודש אוקטובר 2015, לאחר צפייה ב"פייסבוק" בסרטונים אודות "שהידים", החליט הנאשם לבצע פיגוע דקירה קטלני על-רקע לאומני ובכך להיות ל"שהיד". ביום 23.10.15 בשעות הבוקר, לאחר שהכין מכתב פרידה מבני משפחתו, בבחינת "צוואה", וחזר לביתו מתפילה במסגד, נטל הנאשם סכין שאורך להבה כ-12 ס"מ והסתיר אותה בכיסו. הוא עשה דרכו לשכונת "נוף ציון", ובדרכו אף השחזי את להב הסכין באמצעות אבן גרניט. כאשר הגיע לשכונה, נעמד ליד גדר, במעין "מארב", הוציא את הסכין מהכיס, הטמינה בשרוול חולצתו והמתין להזדמנות שבה יאתר אדם, יהודי או שוטר ישראלי, וידקור אותו למוות; וכלשונו, כאמור בהודאתו - "הוצאתי את הסכין מכיסי הימני, ביד ימין, והשארתי אותה ביד הימנית, והסתרתי אותה מאחורי הגב שלי, ונשארתי לתצפת ולהמתין על מנת לצוד שוטר או יהודי ולדקור אותו בסכין". כאשר התקרב לעברו צוות שוטרים שהוזעק למקום, ודרש ממנו להרים את ידיו, הרים הנאשם את ידו השמאלית בלבד. את ידו הימנית, שבה החזיק בתוך השרוול את הסכין, הצמיד לגופו ולגדר שלידה ניצב, והחל לאט להרימה בהסתר. כאשר הבחינו השוטרים בלהב הסכין "מבצבץ" (כלשונם) מהשרוול באזור שורש כף היד - הם קפצו על הנאשם, הפילוהו לארץ ותפסו את הסכין שנפלה מהשרוול. עד לרגע שבו קפצו עליו השוטרים, התכוון הנאשם - כפי שציין בהודאתו - לשלוף את הסכין מהשרוול ולדקור מי מהם, ואף החל להרים מעט את ידו לתכלית האמורה. הוא "לא הספיק" (כלשונו בהודאתו) לעשות זאת, מחמת תפיסתו על-ידי השוטרים והפלתו לארץ. כפי שנקבע בהכרעת-הדין, תכניתו הרצחנית של הנאשם סוכלה עקב הגעתו של כוח השוטרים לזירה. האירוע הסתיים מבלי שעלה בידי הנאשם לדקור מי מהשוטרים, זאת מחמת השתלטות השוטרים עליו, ולא בשל "חרטה" של הנאשם - גרסה כבושה ולא אמינה שהועלתה לראשונה בפרשת ההגנה. בהכרעת-הדין נקבע, כי במעשיו של הנאשם השתכללו כל יסודות העבירה של ניסיון לרצח, והן העבירה הנלווית של החזקת סכין שלא כדין; ומשכך הורשע הנאשם בעבירות אלו.

4. הנאשם הנו יליד 1994 והיה בן 21 בעת ביצוע העבירות. אין לחובתו עבירות קודמות. מתסקיר שירות המבחן עולה, כי הנאשם בן למשפחה המונה זוג הורים גרושים מזה שבע שנים וארבעה ילדים. הוא סיים 12 שנות לימוד, ולאחר מכן השתלב במעגל התעסוקה כעובד ניקיון בעיריית ירושלים, עד למעצרו הנוכחי. בתסקיר צוין, בין-השאר, כי הנאשם גדל במערכת יחסים משפחתית מורכבת, שכללה אלימות בתוך המשפחה. שירות המבחן התרשם, כי הנאשם נוטל אחריות פורמלית על המעשים המיוחסים לו, בצד חרטה; זאת בעיקר בשל המחיר שהוא משלם בגין מעשיו. בצד זאת שלל הנאשם באוזני קצינת המבחן, כי הייתה לו כוונה לפגוע ביהודים, וטען כי "רק" הרים את הסכין אל מול השוטר, לאחר שהתבקש להראות אם הוא מסתיר דבר מה מתחת לחולצתו. כן טען הנאשם בשיחתו עם קצינת המבחן, כי בעת האירוע היה נתון תחת השפעת אלכוהול ותחת לחץ נפשי; אם כי התקשה לבטא את טיבו של הלחץ שבו היה שרוי. הוא שלל השתייכות לארגון או קבוצה כלשהי הפועלת באזור מגוריו. עוד התרשם שירות המבחן מקיומם של אלמנטים של תכנון, טרם ביצוע העבירות; וכן מנטייה של הנאשם למזער את חלקו באירוע, אגב השלכת האחריות על "גורמים חיצוניים", כדוגמת שתיית אלכוהול על-ידו טרם ביצוע המעשים. בגדרם של גורמי סיכון להישנות עבירות בעתיד, ציין שירות המבחן, כי ייתכן שברקע למעשיו של הנאשם עמדו הזדהות עם נורמות וערכים עברייניים, נטייה לאימפולסיביות, קשיים בהפעלת שיקול דעת במצבים עמוסים מבחינה רגשית, וכן היעדר כלים להתמודדות במצבי משבר ודחק. עוד ציין שירות המבחן בגדרם של גורמי הסיכון - את קווי אישיותו של הנאשם, שאינם מגובשים; את נטייתו להמעיט ולמזער מחומרת העבירות; ואת קשייו להכיר בחומרת מעשיו והשלכותיהם. כן ציין שירות המבחן, כי קיימת אי-בהירות ביחס למידת ניקיונו של הנאשם מחומרים פסיכו-אקטיביים. על-כן התרשם שירות המבחן מרמת סיכון גבוהה להישנות עבירות דומות בעתיד. מאידך גיסא, ציין שירות המבחן את ההתרשמות מהיעדרן של אינדיקציות לקיום אורח חיים שולי על-ידי הנאשם. בשקלול הנתונים האמורים, המליץ שירות המבחן על הטלת ענישה מוחשית וקונקרטית, אשר תבהיר לנאשם את חומרת מעשיו והשלכותיהם, אשר תבוא לידי ביטוי בהטלת עונש מאסר.

5. ב"כ המאשימה הדגיש בטיעונו לעונש את חומרת העבירות, ובפרט העבירה של ניסיון לרצח, ואת נסיבות ביצוע המעשים. הוא הדגיש, כי הנאשם החליט בעיצומו של גל פיגועי הטרור לרצוח אדם; כי הלה תכנן את מעשיו מראש, לרבות הכנת צוואה והצטיידות בסכין; וכי החלטתו לא יצאה אל הפועל רק בשל עירנותם של אזרחים ותושייה מקצועית של שוטרים שהוזעקו למקום. כן ציין, כי הנאשם עשה כל שביכולתו להוציא לפועל את התכנית הרצחנית שאותה זמם לבצע, זאת גם כאשר התקרבו השוטרים לעברו, אך למרבה המזל הוא הספיק להרים מעט את ידו ונתפס. הוא גרס, כי לנוכח חומרת העבירות והערכים המוגנים שביסודן, נסיבות ביצוע המעשים, וכן מדיניות הענישה הנוהגת, מתחם הענישה ההולם נע בין 14 שנות מאסר לבין 18 שנות מאסר. הוא עתר להטלת מאסר באמצע המתחם.
6. הסנגור לא הקל ראש בחומרת מעשיו של הנאשם, אך הדגיש כי נסיבות ביצוע העבירה של ניסיון לרצח לא היו ברף חומרה גבוהה. בהקשר זה טען, כי למרות שהנאשם הגיע לקרבת גן ילדים, הוא בחר שלא להיכנס לגן והמשיך לעמוד במקומו עד להגעת השוטרים. כן ציין, כי במובחן מאירועים אחרים שבהם נסתיימו האירועים בפגיעות גופניות, חלקן קשות, לא הסתיים האירוע הנדון בפגיעה גופנית כלשהי. עוד טען הסנגור, כי הנאשם סובל מבעיות קוגניטיביות, וכי משפחתו התקשתה במימון מומחה להוכחת טענה זו. יוער, כי טענה זו לא הוכחה, ואף לא בא זכרה בתסקיר שירות המבחן. ב"כ הנאשם סבר, כי מתחם הענישה ההולם נע בין חמש שנות מאסר לבין 10 שנות מאסר, בפרט כאשר באירוע לא נפגע איש; וביקש להסתפק בהטלת עונש ברף התחתון של המתחם, זאת בהתחשב בנסיבותיו האישיות של הנאשם שתוארו בתסקיר שירות המבחן.
- במסגרת דבריו האחרונים לעניין העונש הביע הנאשם חרטה על מעשיו. הוא ציין, כי ביצע את המעשה על-רקע מצוקה אישית ומשפחתית.
7. בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין, על בית-המשפט לקבוע בגזר-הדין את מתחם העונש ההולם, זאת לאור העיקרון המנחה, הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה ומדיניות הענישה הנוהגת; ובהמשך - לגזור את העונש המתאים לנאשם במסגרת מתחם הענישה ההולם, תוך התייחסות לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, זאת אגב אפשרות לסטות מהמתחם בנסיבות חריגות שצוינו בחוק.
- אין צורך להכביר מילים על חומרת העבירות שבהן הורשע הנאשם, ובפרט עבירת ניסיון הרצח. העבירה של ניסיון הרצח חמורה נוכח מהותה - ניסיון לקטול חייו של אדם, ולאור נסיבותיה - ביצועה על-רקע לאומני אגב תכנון מוקדם. כפי שצוין, מעשיו של הנאשם בוצעו בתחילת גל הטרור שהחל בסוף חודש ספטמבר 2015, ואשר במסגרתו בוצעו פיגועי טרור רצחניים ואלימים כלפי אזרחים ונגד כוחות הביטחון.
8. באשר לחומרת העבירות של ניסיון לרצח אגב פיגוע טרור, כבר צוין על-ידינו, לא אחת, בפסקי-דין אחרים, כי על גזר-הדין בעבירות של ניסיון לרצח, ליתן ביטוי הולם לערך של שלמות הגוף ולערך קדושת החיים של כלל הציבור - אזרחים וגורמי אכיפת החוק - שהנאשם ומפגעים אחרים מבקשים לפגוע בערכים אלו בפיגועי טרור, כמו "פיגועי דקירה", כפי שאירע במקרה שלפנינו, או פיגועים באמצעים אחרים, כמו פיגועי ירי או דריסה.

באירוע זה, כמו בפיגועי טרור נוספים, בוצעה העבירה על-רקע לאומני; כאשר הנאשם ביקש להפוך ל"שהיד". בהקשר זה של ביצוע העבירות על-רקע לאומני אידיאולוגי, מתוך מטרה של המבצע להפוך ל"שהיד", אין לנו אלא להפנות פעם נוספת לדברים שהשמענו בגזרי-דין נוספים. האידיאולוגיה של כמיהה להפוך ל"שהיד", אגב ביצוע רצח של אחרים - אשר הופכת את המוות למטרה, ואת הרוצח ל"קדוש" ולדמות מוערכת - היא אידיאולוגיה רצחנית המופצת ברבים, כרעל וכארס, במערכות מגוונות של הסתה פרועה; ומאמצת לכלל מימוש, הן על-ידי קנאים קיצוניים לדרך אידיאולוגית זו, והן על-ידי גורמים אחרים שקל לפתותם, כמו - ילדים, צעירים ומי שנתונים במצוקות שונות, וייתכן שהנאשם נכלל ביניהם.

9. בהתייחס לנסיבות ביצוע העבירות, הרי שחומרתן מופלגת. כאמור, הנאשם החליט לדקור למוות אנשים - יהודים או שוטרים ישראלים - זאת בפיגוע טרור של דקירה. הוא תכנן את מעשיו מראש, אגב הצטיידות בסכין והשחזת להבה; עשה דרכו משכונת מגוריו לשכונת "נוף ציון" שבה החליט לבצע את זממו; המתין ב"מארב" לקורבן מזדמן שיחלוף על פניו; ואף היה נחוש בביצוע תכניתו הרצחנית גם כאשר התקרבו לעברו שוטרים, עת החל להרים את ידו שאחזה בסכין לשם דקירת השוטרים. אמנם בסופו של יום לא גרם הנאשם לפגיעה גופנית כלשהי; ואולם, כפי שצוין, תכניתו הרצחנית כשלה כתוצאה מתושייתם של עוברי אורח שהזעיקו את המשטרה; וניסיונו של הנאשם לדקור את מי מהשוטרים למוות, סוכל בשל תושייתם של השוטרים ותגובתם המהירה והמקצועית.

10. בכל הנוגע למדיניות הענישה הנוהגת, נפנה לשורה של גזרי-דין שניתנו בתיקים שהתנהלו לפנינו, שבהם הורשעו נאשמים בעבירות של ניסיון לרצח במהלך פיגועי טרור על-רקע לאומני באזור ירושלים.

בתפ"ח (י-ם) 23250-12-15 מדינת ישראל נ' פלונית (23.11.16), נגזר דינה של קטינה שהורשעה על-פי הודאתה בעבירת ניסיון לרצח באמצעות דקירה בשוק מחנה יהודה. הקטינה, אשר הייתה כבת 17 בעת ביצוע המעשה, נידונה למאסר בפועל לתקופה של שלוש-עשרה שנים וחצי.

בתפ"ח (י-ם) 63622-10-15 מדינת ישראל נ' סובחי אבו חליפה (15.11.16) נגזר דינו של נאשם אשר הורשע בעבירה של ניסיון לרצח אגב גרימת חבלה חמורה לנפגע העבירה, בפיגוע טרור באזור צומת הגבעה הצרפתית, ל-18 שנות מאסר בפועל, זאת בהסכמת הצדדים במסגרת הסדר טיעון.

בתפ"ח (י-ם) 36026-12-15 מדינת ישראל נ' מקדאד אלחיה (9.11.16) נידון נאשם, אשר הורשע בעבירה של ניסיון לרצח אגב פציעתו של נפגע העבירה באמצעות סכין בפיגוע טרור באזור רמת בית-שמש, לעונש מוסכם של 16 שנות מאסר בפועל.

בתפ"ח (י-ם) 33478-01-16 מדינת ישראל נ' סעיד קומבוז (26.10.16) הוטל על נאשם שהורשע על-פי הודאתו בעבירת ניסיון רצח, עת דקר חייל בגבו בפיגוע טרור ליד גשר המיתרים, למאסר בפועל לתקופה של 17 שנים.

בתפ"ח (י-ם) 30359-03-15 מדינת ישראל נ' פלוני (5.6.16) נגזר דינו של קטין כבן 17, אשר הורשע לאחר שמיעת ראיות בעבירה של ניסיון רצח שבוצע בכיכר צה"ל, אשר במהלכה דקר עובר אורח ופצע אותו, וכן הורשע בעבירות נוספות על-פי הודאתו. הקטין נידון לתקופת מאסר כוללת של 18 שנים.

בתפ"ח (י-ם) 21076-02-16 מדינת ישראל נ' פלוני (7.11.16) נגזר דינם של שני קטינים, האחד כבן 14 והשני כבן 17, אשר הורשעו על-פי הודאתם בשתי עבירות של ניסיון לרצח, זאת במהלך פיגוע טרור באזור שער שכם, שבמהלכו נדקר במתנו אחד מקורבנות העבירה, ואילו השני חמק מפגיעת הסכין. כל אחד מהנאשמים נידון למאסר בפועל לתקופה של 11 שנים.

בע"פ 10025/16 פלוני נ' מדינת ישראל (10.8.17) נדון עניינו של קטין שהיה כבן 13 בעת האירועים. הקטין הורשע בשתי עבירות של ניסיון רצח ובעבירת החזקת סכין שבוצעו במהלך פיגוע טרור ביום 12.10.15 בשכונת פסגת זאב בירושלים. במהלך הפיגוע נפצעו עובר אורח בגיר וכן קטין כבן 13. הדקירות בוצעו בפועל על-ידי שותפו של הקטין, אשר נהרג מאש כוחות הביטחון במהלך סיכול המשך המסע הקטלני של הקטין ושותפו. בגזר-הדין בערכאה הדיונית בתפ"ח 63571-10-15 מדינת ישראל נ' פלוני (7.11.16) נידון המערער למאסר בפועל לתקופה של 12 שנים. בית-המשפט העליון הקל בעונשו של המערער והעמיד את רכיב המאסר בפועל על תשע שנים וחצי, זאת - הן לנוכח העובדה שבאירוע השני חלקו של המערער היה משני לעומת חלקו של שותפו; והן בהתחשב ב"גילו הצעיר ביותר של המערער ובתהליך השיקום שהוא שותף לו ולחווה הדעת שהוגשו בעניינו" על-ידי שירות המבחן. בצד זאת הוסיף וציין בית-המשפט העליון (כב' השופט ד' מינץ): "בעניינו, חומרה רבה ניבטת ממעשי המערער, אשר כללו רקימת תכנית של יציאה למסע טרור לשם פגיעה ביהודים באשר הם יהודים, וסופו של יום גם ביצועה בפועל. העונש שנגזר על המערער, הכולל 12 שנות מאסר בפועל, אינו חורג מרמת הענישה המקובלת בדרך כלל בעבירות דומות. אוסיף כי גם לו היה המערער מורשע בעבירות של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות, ולא בעבירות של ניסיון לרצח, ספק בעיניי כי בנסיבות ביצוע העבירות אם היה מקום להקל בעונשו, וודאי לא באופן משמעותי".

11. לאור הערכים המוגנים העומדים ביסוד עבירת ניסיון הרצח, נסיבות ביצוע העבירה שתוארו לעיל, ומדיניות הענישה הנוהגת - סבורני, כי מתחם הענישה ההולם כולל רכיב של מאסר בפועל ממושך, הנע בין 14 שנים לבין 18 שנים.

12. באשר לעונש המתאים בתוך מתחם הענישה ההולם, הרי שבעבירות של ניסיון לרצח בפיגועי טרור, ובפרט על-רקע גל הטרור הנוכחי, משקלן של הנסיבות האישיות הנו שולי יחסית, ויש ליתן בכורה לשיקולי הגמול, ההגנה על ביטחון הציבור וההרתעה. לפיכך, לנסיבותיו האישיות של הנאשם שהובאו לעיל ואשר צוינו בתסקיר, יהיה אמנם משקל בגזירת הדין, אך משקל נמוך יחסית. למותר לציין, כי לא עומד לנאשם שיקול לקולא של הודאה באשמה, שכן הלה בחר, וזו זכותו, לנהל הליכים.

13. על-יסוד האמור לעיל, ובהתחשב במכלול שיקולי הענישה האמורים, יש לגזור את דינו של הנאשם כדלהלן:
א. למאסר בפועל לתקופה של 16 שנים, מיום מעצרו - 23.10.15.

ב. למאסר על-תנאי של שנתיים, שלא יעבור בתוך שלוש שנים מיום שחרורו מהמאסר עבירת ניסיון רצח או עבירה של גרימת חבלה בכוונה מחמירה.
ג. לששה חודשי מאסר על-תנאי, שלא יעבור בתוך שלוש שנים מיום שחרורו מהכלא, עבירת החזקת סכין, או עבירת אלימות שתסב לאדם חבלה של ממש.
יורם נועם, סגן נשיא
השופטת ר' פרידמן-פלדמן:
אני מסכימה.

רבקה פרידמן-פלדמן,
שופטת

השופט מ' בר-עם:
אני מסכים.

משה בר-עם, שופט

הוחלט, כאמור לעיל, לגזור את דינו של הנאשם כאמור בפסקה 13 לעיל.
זכות ערעור לבית-המשפט העליון בתוך 45 יום מהיום.
המזכירות תמציא עותק מגזר-הדין לשירות המבחן.
ניתן היום, ג' בחשוון תשע"ח, 23 באוקטובר 2017, במעמד ב"כ המאשימה, הסנגור, הנאשם ומתורגמן בית המשפט לשפה הערבית.

משה בר-עם, שופט

רבקה פרידמן-
פלדמן, שופטת

יורם נועם, סגן נשיא